

SOFFA RY:N LAUSUNTO HE-LUONNOKSESTA

Soffa ry kiittää mahdollisuudesta osallistua lausuntokierrokselle. Soffa ry edustaa Metropolian Sofianlehdonkadun toimipisteen opiskelijoita: sosionomeja, Social Services -opiskelijoita, toimintaterapeutteja sekä vanhustyön opiskelijoita.

HE-LUONNOS SOSIAALIHUOLTOLAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

1. Yleiset kommentit

Uusi sosiaalihuoltolaki tulee olemaan vahva yleislaki, jossa ehkäisevä työ muodostaa vahvemman kokonaisuuden. Sosionomikoulutuksen sisällön tulee olla linjassa uuden lain kanssa. Tutustuessamme sosiaalihuoltolain luonnokseen, jäimme käsitykseen, että sosionomikoulutuksen tulee painottua yleiseen, elämänhallintaa tukevaan ja asiakkaita osallistavaan näkökulmaan.

2. Yleisperustelut

Miten sosiaalityön uuden kansainvälisen määritelmän tulisi näkyä yleisperusteluissa?

Soffa ry kyseenalaistaa, onko yleisperusteluissa tarpeellista käyttää termiä sosiaalityö. Sosiaalialan työ kattaisi laajemmin ammatillista osaamista kuin sosiaalityö. Sosiaalityö yleisterminä luo väärinkäsityksen mahdollisuuden, sillä sosiaalityö on yksi sosiaalihuollon ammatillisen työn osa-alueista.

Kansainvälisessä sosiaalityön määritelmässä pidämme negatiivisena kohtaa, jossa on maininta ihmissuhdeongelmien ratkaisusta eräänä sosiaalityön tavoitteena. Ongelmalähtöisyyden sijaan olisi suotavaa puhua ihmissuhteiden edistämisestä tai tukemisesta.

Pidämme sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän esittämää sosiaalityön määritelmää Suomen kontekstissa sopivampana kuin kansainvälistä, jo neljätoista vuotta vanhaa määritelmää. Toisaalta uudistamistyöryhmän määritelmässäkin on kohta, jonka toivomme korjattavan: sosiaalityöllä ”pyritään ratkaisemaan ja torjumaan sosiaalisia ongelmia ihmisten elinympäristössä”. Jälleen ongelmalähtöisyyden sijaan olisi toivottua tuoda esiin voimavaraistava näkökulma. Ehdotamme esimerkiksi seuraavaa: “sosiaalityöllä (sosiaalialan työllä) pyritään edistämään sosiaalista hyvinvointia ihmisten elinympäristössä”.

Näemme määritelmässä positiivisena maininnan tutkimustiedon hyödyntämisestä. Se herättää luottamusta sosiaalialan työmuotojen ajantasaisuudesta ja tutkimustuloksiin perustuvasta toimintatapojen kehittämisestä.

Tulisiko sosiaalihuollon ammatillista työtä kutsua yleisesti sosiaalialan työksi, jonka osa-alueet ovat sosiaalityö, sosiaaliohjaus ja lähihoitajan perustehtävät?

Kannatamme sosiaalihuollon ammatillisen työn korvaamista sosiaalialan työllä, joka on selkeämpi yleiskäsite. Lain tulee olla laadittu muotoon, jonka kykenee ymmärtämään ilman alan asiantuntijuutta.

Sosiaalityö, sosiaaliohjaus ja lähihoitajan perustehtävät muodostavat selkeän jaottelun sosiaalialan työlle. Osa-alueiden rajat eivät kuitenkaan saa käytännön työssä toimia esteenä asiakkaan oikeuksien toteutumiselle ja palveluiden tehokkuudelle.

Pitäisikö sosiaalihuollon koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta säätää sote-järjestämislaissa?

Näemme erittäin tarpeellisena, että sosiaalihuollon koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa ohjataan sote-järjestämislailla. Sosiaaliset ilmiöt ovat jatkuvassa murroksessa ja siksi systemaattinen tutkimustiedon kerääminen on

välttämätöntä. Koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminta edistää sosiaalialan työn vaikuttavuutta, luo arvostusta alalle sekä viime kädessä varmistaa yksittäisen asiakkaan saaman laadukkaan palvelun.

Tutkimustiedon käytäntöön siirtäminen on haasteellista, mutta lain ohjaamana mahdollisuudet tähän kasvavat. Tutkimustiedon avulla on mahdollista kohdentaa resursseja oikeisiin kohteisiin.

Sosiaalialan tutkimustyöhön tulisi nykyistä paremmin osallistaa työyhteisöjä, asiakkaita ja alan opiskelijoita. Lain tulee ohjata sosiaalialan opiskelijoiden lopputöitä työelämälähtöisiksi. Aiheiden tulisi nousta suoraan työelämän tarpeista, jolloin niiden vaikuttavuus olisi konkreettisempi.

Mikä on koulutusjärjestelmän rooli?

Koulutusjärjestelmän vastuulla on tuottaa osaavaa ja muodollisesti kelpoista henkilökuntaa sosiaalialan työtehtäviin. Tämän vuoksi on tarpeellista, että sosiaalialan koulutuksen laadusta huolehditaan ja opetushenkilökunnan osaaminen tarkistettaisiin säännöllisin väliajoin. Koulutusjärjestelmän tulee myös kiinnittää huomiota niihin taitoihin, joita sosiaalialan työtehtävissä vaaditaan. Esimerkiksi moniammatilliseen yhteistyöhön tulee kiinnittää huomiota jo opintojen aikana siihen ohjatulla ohjauksella, tuella ja resursoinnilla.

Väestön ikärakenteen muutokset luovat vajeen sosiaalialan ammatilliseen henkilökuntaan. Tämän vuoksi on syytä tarkistaa sosiaalialan aloituspaikkojen määrä ja lisätä niitä tarvittaessa.

Osaamisen jakamisen verkostot?

Moniviranomaisyhteistyö konkretisoituu vasta kun hallinto ja juridiikka luovat toimivat puitteet moniammatilliselle yhteistyölle. Tämä vaatii tuekseen yhteen toimivat tietojärjestelmät sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Moniviranomaisyhteistyöllä voidaan saavuttaa yksittäistä virkatoimea tehokkaampaa vaikuttavuutta, mutta haasteena on vahva salassapitovelvollisuus.

Laatu ja henkilöstön kelpoisuusehdot?

Laatuvaatimusten tulee olla yhtenevät kunnallisella ja yksityisellä sektorilla, ja laadusta puhuttaessa huomio pitää kohdentaa asiakastyöhön.

EU on kiinnittänyt huomiota sosiaalipalvelujen laatuun hyväksymällä vapaaehtoisen eurooppalaisen sosiaalipalvelujen laatukehyksen. Asiakkaan oikeuksien painottaminen laadusta puhuttaessa on kannatettavaa, mutta painotamme, että yksityiskohtaisia ja konkreettisia laatumittareita on vaikea rakentaa yhteismitallisiksi koskemaan kaikkia Euroopan valtioita.

Kelpoisuusehtojen väljentäminen on tarpeellista, mutta se ei saa vaikeuttaa työolosuhteita. Kelpoisuusehtojen väljentämistä ei siis saa toteuttaa asiakkaiden eikä työntekijöiden kustannuksella.

Henkilöstön riittävyys ja osaaminen?

Tuleva työvoimavaje tulee paikata sosiaalialan aloituspaikkojen määrän nostamisella. Työelämässä osaamisensa hankkineella henkilöllä pitäisi olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa ja saada vakinainen työsuhde. Myös muuntokoulutus ja täydennyskoulutus ratkaisevat osaltaan työvoimavajetta.

Rakennepoliittisen ohjelman toteuttaminen, kelpoisuusehtojen väljentäminen: sosiaaliohjauksen vahvistaminen

Sosiaalityöntekijöiden tehtävien täsmentäminen ja sosiaaliohjauksen lisääminen on hyvä asia, jos se takaa joustavamman ja nopeamman palvelun saamisen. Kelpoisuusehtojen väljentäminen ei sosionomi (AMK) tutkinnon omaavilla saa tarkoittaa työmäärän ja vastuun lisääntymistä ilman, että sitä huomioidaan palkkauksessa.

3. Yksityiskohtaiset perustelut ja pykäläehdotukset

16 § Sosiaalityö

Olisi suotavaa, että lakiesityksessä aiemmin listatut lain tarkoitukset näkyisivät sosiaalialan osa-alueiden ammattikuvauksissa. Lain tarkoituksena on edistää asiakaskeskeisyyttä, mutta siitä ei ole mainintaa sosiaalityön tai sosiaaliohjauksen määritelmässä.

17 § Sosiaaliohjaus

Maininnat vuorovaikutuksesta, elämänhallinnasta ja osallisuudesta kuvaavat mielestämme sosionomi (AMK) koulutuksen sosiaalipedagogista ydintä. Koulutuksessa yksilöohjauksen rinnalla painottuu ryhmäohjaus, joka tulisi myös näkyä sosiaaliohjauksen määritelmässä. Asiakaslähtöisyys on keskeinen osa sosionomin työnkuvaa ja se näkyy ammatillisessa vuorovaikutuksessa etenkin neuvonta- ja ohjaustilanteissa. Tavoitteellisuus ja toiminnan arviointi ovat keskeinen osa sosionomin ammatillisuutta, joten määritelmä on mielestämme vajaa ilman mainintaa näistä työn ulottuvuuksista.

18 § Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalipedagogiikka sosionomikoulutuksen viitekehyksenä on yhteneväinen sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteiden kanssa. Sosiaalisen kuntoutuksen painottuessa uuden lain myötä työelämässä, tulee koulutusrakenteita tarkistaa ja sisällyttää kuntoutuksellinen näkemys opintojen rakenteisiin.

47 § Omatyöntekijä

Vaatus omatyöntekijän nimeämisestä lisää sosiaalihojaajien määrää kunnissa ja näin ollen laajentaa sosionomin työnkuvaa. Mikäli vastuu lisääntyy merkittävästi, tulisi sen näkyä palkkauksessa.

Sosiaalityöntekijän asiantuntijuutta tarvitaan, jos asiakkuuden taustalta paljastuu vaikeita elämänhallinnan ongelmia tai vaikeasti yhteen sovitettavia palvelukokonaisuuksia. Sosiaaliohjaajan tulisi kuitenkin säilyä aktiivisena osana asiakasprosessia, jos hänet on alun perin nimetty omatyöntekijäksi. Sosiaaliohjaajan ja asiakkaan välille syntynyt luottamussuhde on tärkeä säilyttää jo palvelun laadun ja asiakkuudelle asetettujen tavoitteiden etenemisen vuoksi.

4 Tiivistelmä

Kannatamme uutta sosiaalihuoltolainsäädäntöä ja myönteisenä näemme erityisesti asiakaslähtöisyyden keskeisyyden sekä kelpoisuusehtojen väljentämisen laadukkaan ja tehokkaan asiakastyön takaamiseksi. Olemme tarkastelleet lakiluonnosta sosionomiopiskelijan näkökulmasta, jolloin koulutuksen tärkeys nousee erityisesti esiin. Koulutuksen sisällön tulisi vastata lainsäädäntöä. Koska sosiaalinen kuntoutus tuodaan uudessa sosiaalihuoltolaissa niin vahvasti esiin, tulisi työmuodon perusteet sisällyttää koulutukseen. Kannatamme kelpoisuusehtojen väljentämistä, mutta näemme mahdollisen riskin sosionomin työmäärän kasvussa ja sen aiheuttamassa kuormittavuudessa. Sosionomin työnkuvan laajetessa ja vastuun kasvaessa, tulisi ammatin arvostuksen myös lisääntyä ja näkyä palkkauksessa. Systemaattiseen tutkimustietoon perustuva sosiaalialan työ on vaikuttavuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Laadukas sosiaalialan työ lisää koko yhteiskunnan hyvinvointia.

Helsingissä 28.5.2014

Soffa ry:
edunvalvontavastaava Tiia-Maria Luukko
tiedotusvastaava Essi Miettinen
edunvalvontavastaava Sara Pekonen
opiskelija-aktiivi Miika Rokka